

Diane Elson

Czy wzrost gospodarczy może wspierać równość płci i trwały rozwój?

Wzrost gospodarczy nie może wspierać równości płci i trwałego rozwoju, jeżeli wciąż będzie uprzywilejowywał bogate elity, degradował dobra wspólne, uszczuplał usługi publiczne, tworzył z luksusowych centrów handlowych ikony rozwoju i skłaniał kobiety do przeobrażania się w towary.

Niemniej wzrost gospodarczy może wspierać równość płci i trwały rozwój, jeśli tym co będzie wzrastać będą systemy produkcji oparte na równościowych relacjach płci, które zabezpieczą prawa człowieka (ekonomiczne, społeczne, kulturowe, obywatelskie i polityczne), uszanują, ochronią i zabezpieczą środowisko naturalne, które umożliwią ludziom samostanowienie, zamiast umożliwiać wielkim biznesom kształtowanie aspiracji ludzi i tego jak postrzegają samych siebie.

Musimy zdezonizować PKB jako miarę produkcji rynkowej mierzonej w jednostkach pieniężnych, i wykorzystać nowe miary, które odnoszą się do jakości, a nie tylko do ilościowego wzrostu systemów produkcji i samych towarów. Nowe miary muszą rozpoznać, iż nakład czasu w produkcję jest nie tylko kosztem, który należy zredukować, ale często czynnikiem podnoszącym jakość produktu. Jest to szczególnie istotne w przypadku świadczenia usług, zwłaszcza płatnych i nieodpłatnych usług opieki.

Organizacje pracujące na rzecz wdrażania praw kobiet i poprawy ich dobrostanu muszą zidentyfikować systemy produkcji i towary, które należy rozwijać i te, które należy ograniczać. Osiągnięcie tych celów wymaga identyfikacji polityk gospodarczych i społecznych, które będą je wspierać. Bodźce wysyłane poprzez rynek mają do odegrania pewne role. Jednak, osiągnięcie wyżej wymienionych celów nie może być pozostawione samemu rynkowi. Sektor prywatny nastawiony na maksymalizację zysku powinien przyczyniać się do ich osiągnięcia, ale należy również wesprzeć szereg innych organizacji, takich jak kooperatywy, czy inne formy współpracy, oraz usługi dostarczane przez demokratycznie zorganizowany sektor publiczny.

Podczas identyfikacji produktów i polityk, które należy rozwijać czy ograniczać, możemy wesprzeć się badaniami feministycznymi dotyczącymi tego, w jaki sposób różne modele ekonomiczne przyczyniają się do zaspokajania potrzeb opiekuńczych ubogich kobiet, ich rodzin, i społeczności lokalnych¹. Te badania są zakorzenione w codziennym życiu kobiet i rozpoznają ich wkład do rozwoju w postaci świadczenia nieodpłatnej pracy opiekuńczej na rzecz rodziny i społeczności lokalnych, jak i poprzez pracę odpłatną na rynku, czy w sektorze publicznym.

To co powinno ulec rozszerzeniu to dostęp do czystej wody i kanalizacji, odnawialnych źródeł energii, mieszkań dostosowanych do warunków klimatycznych i neutralnych pod względem emisji CO₂ (węgla) do atmosfery, efektywny transport publiczny, dostęp do bezpiecznej i pożywnej żywności, do wysokiej jakości publicznych usług oświatowych, dostęp do opieki zdrowotnej i nad małymi dziećmi,

¹ Więcej na ten temat zobacz przykładowo w Deviaki, Jain, Elson, Diane (red.) (2011), *Harvesting Feminist Knowledge for Public Policymakers – Rebuilding Progress*. New Delhi: IDRC i Sage.

chorymi i starszymi, oraz do informacji i systemów komunikacji. Wszystkie te obszary wzrostu przyniosą korzyści kobietom. Jeśli barierą dostępu do usług i produktów nie mogą być koszty a produkty mają być wysokiej jakości, dostęp do nich nie może być pozostawiony rynkowi. Należy zabezpieczyć różne kanały dostępu, włączając w to produkcję na użytek własny, produkcję dostarczaną przez organizacje społeczne, agencje sektora publicznego oferujące nieodpłatne usługi. Produkcja dostarczana przez duże przedsiębiorstwa powinna być demokratycznie regulowana, i wspomagana przez organizacje monitorujące (strażnicze, gwizdkowych), aby politycy nie zaczęli służyć interesom, które mieli regulować.

Rozszerzający się system produkcji musi zapewnić godną pracę, która będzie brała pod uwagę obowiązki opiekuńcze jakie zarówno kobiety, jak i mężczyźni wypełniają względem swoich rodzin i społeczności lokalnych, i umożliwi łączenie pracy odpłatnej z nieodpłatną. Tworzenie trwałych miejsc pracy powinno służyć ograniczaniu bezrobocia, w tym także bezrobocia ukrytego. Istnieje zarówno wiele niezaspokojonych potrzeb w dziedzinie opieki nad ludźmi i środowiskiem, jak i wielu ludzi, którzy mogliby te potrzeby zaspokoić, gdyby zaoferować im odpowiednie szkolenie i wynagrodzenie. To czego brakuje, to polityki gospodarcze wspierające tworzenie takich godnych miejsc pracy, które zarazem zaspokajają potrzeby w tych dziedzinach.

Jeśli rośnie to, co nie wspiera równości płci i trwałego rozwoju, to dzieje się tak z powodu uprzywilejowania towarów i systemów produkcji, których potrzebujemy w mniejszych ilościach: dużych samochodów, które zużywają znaczne ilości paliwa, uzbrojenia, luksusowych apartamentów wymagających klimatyzacji, pól golfowych zużywających ogromne ilości wody, turystyki seksualnej, fast foodów i wysoko przetworzonego jedzenia powodującego otyłość i cukrzycę. Dzieje się tak także wskutek uprzywilejowania systemów finansowych nastawionych na hiper korzyści nielicznych, i wysokie ryzyko dla wszystkich pozostałych, oraz uprzywilejowania systemów produkcji zorientowanych na traktowanie ludzi jako rozporządzalny zasób generujący zyski.

Ale można tego uniknąć, przeprowadzając niezbędne zmiany. Ludzie w wielu miejscach na świecie już pracują nad zmianą, często z kobietami na jej czele². Kryzys klimatu i kryzysu ekologicznego powodują, że przeobrażenia te stają się jeszcze pilniejsze. Pytanie, które należy postawić, to nie wybór między wzrostem i brakiem wzrostu, ale wzrost „dobrych dóbr” uzupełniany ograniczaniem „dóbr złych”, z uwzględnieniem tworzenia godnego zatrudnienia w produkcji „dóbr dobrych”, do których ludzie mogą być kierowani, gdy zatrudnienie przy produkcji „złych dóbr” spadnie. Wiedza ubogich kobiet, które spędzają sporą część czasu opiekując się rodzinami i społecznościami lokalnymi, będzie szczególnie wartościowa przy identyfikacji, które z dóbr są „dobre”, a które „złe”.

Tłum. Anna Zachorowska Mazurkiewicz

Tekst pochodzi z publikacji UNDP. 2012. Powerful Synergies. Gender Equality, Economic Development, Environmental Sustainability. Str. 96 -97. Dziękujemy Diane Elson i UNDP za zgodę na polskie tłumaczenie.

Adnotacja bibliograficzna: Diane Elson. Czy wzrost gospodarczy może wspierać równość płci i trwały rozwój? Tłum. Anna Zachorowska Mazurkiewicz. Biblioteka Online Think Tanku Feministycznego 2013. URL http://www.ekologiasztuka.pl/pdf/f0123_elson.pdf

² Zobacz www.awid.org